

POSTANOWIENIE

Dnia 24 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z odwołania K. C. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 maja 2017 r.,

skargi kasacyjnej K. C. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą S. od
wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 21 kwietnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację K. C. (dalej jako płatnik) i K. M. (dalej jako zainteresowana) od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 29 maja 2015 r., którym oddalono ich odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. z dnia 27 listopada 2014 r., stwierdzającej, że zainteresowana jako pracownik u płatnika składek nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od 3 lutego 2014 r.

W skardze kasacyjnej płatnik składek zarzuciła: I. naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 22 § 1 k.p. przez jego błędną wykładnię polegającą na nieuzasadnionym i nieprawidłowym uznaniu, iż stosunek łączący strony umowy nie wypełniał znamion stosunku pracy; 2) art. 83 § 1 i 2 k.c. w związku z art. 300 k.p.

przez błędne uznanie, że łącząca strony umowa o pracę miała charakter pozorny; II. naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 232 zdanie drugie k.p.c. polegające na dopuszczeniu dowodu z urzędu w postaci dowodu z zeznań świadków; 2) art. 233 k.p.c. przez błędną analizę stanu faktycznego, prowadzącą do dokonania dowolnej oceny materiału dowodowego i wysunięcie niewłaściwych wniosków.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji bądź o uchylenie w całości również orzeczenia Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadniono - z powołaniem się na art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. - koniecznością rozważenia: 1) czy dla uznania, że strony łączył stosunek pracy oparty na reżimie art. 22 k.p. wystarczające jest, aby w danym stosunku prawnym elementy stosunku pracy miały charakter przeważający czy koniecznym jest, aby wystąpiły kumulatywnie wszystkie przesłanki wymienione w treści art. 22 k.p. oraz jak zakwalifikować umowę, w której elementy stosunku pracy mają charakter przeważający; 2) czy osoba zatrudniona na stanowisku pracownika biurowego ma obowiązek wykonywać pracę w biurze pracodawcy czy może ją wykonywać poza terenem siedziby pracodawcy, lecz w miejscu wskazanym i uzgodnionym z pracodawcą, a w siedzibie pracodawcy świadczyć pracę jedynie kilka razy w tygodniu. Skarżąca podniosła, że Sąd drugiej instancji uznał, „choć nie wynika to wprost z treści rozstrzygnięcia, iż do uznania, że dane osoby nawiązały stosunek pracy koniecznym jest spełnienie wszystkich przesłanek określonych w art. 22 k.p.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia

skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że

określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Skarżąca nie odnosi się do tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne i potrzebę wykładni przepisów prawa (w tym ostatnim zakresie nie wskazuje nawet, czy chodzi jej o to, że dotychczas Sąd Najwyższy nie dokonał wykładni art. 22 k.p., czy też że wykładnia ta, wskutek swej niejednolitości, wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów i jakie).

Po pierwsze, domagając się udzielenia odpowiedzi na postawione pytania, skarżąca nie przeprowadza wyводу jurydycznego dla wykazania, że stanowią one istotne zagadnienia prawne, których rozstrzygnięcie wymaga zaangażowania Sądu Najwyższego w rozpoznanie skargi kasacyjnej. W orzecznictwie tego Sądu przyjmuje się, że wypełnienie obowiązku przedstawienia okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występujące w sprawie zagadnienia prawne nie może być zastąpione przez ograniczenie się do sformułowania samych pytań, jak w istocie czyni to skarżąca, ale konieczne jest przeprowadzenie pogłębionego wyводу prawnego w zakresie wykazania, jak przepisy konstruujące te zagadnienia powinny być rozumiane (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2011 r., I PK 52/11, LEX nr 1212045; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia

15 lutego 2012 r., I PK 130/11, LEX nr 1215258; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, LEX nr 1486974). Rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w podstawach kasacyjnych oraz ich uzasadnieniu i formułowanie za skarżącą prawidłowych wniosków w tym zakresie.

Po drugie, wątpliwość formułowana przez skarżącą na tle art. 22 k.p. stanowiła wielokrotnie przedmiot wypowiedzi Sądu Najwyższego. W swoim orzecznictwie przede wszystkim prezentuje on stanowisko, że dla włączenia do ubezpieczenia społecznego niezbędna jest przynależność do określonej w ustawie systemowej grupy podmiotów podlegających obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. O tym, czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych, nie decyduje zatem samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych, a okoliczności wynikające z formalnie zawartej umowy o pracę nie są wiążące w postępowaniu o ustalenie podlegania obowiązkowi pracowniczego ubezpieczenia społecznego (por. wyrok z dnia 17 marca 2016 r., III UK 83/15, LEX nr 2026236 i powołane w nim orzeczenia). W tym zakresie podkreśla się, że zatrudnienie może być wykonywane na podstawie stosunku cywilnoprawnego lub stosunku pracy. Jeżeli w treści stosunku prawnego łączącego strony (ocenianego nie tylko przez treść umowy, ale przede wszystkim przez sposób jego wykonywania) przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy określone w art. 22 § 1 k.p. (wykonywanie za wynagrodzeniem pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę), to mamy do czynienia z zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę umowy zawartej przez strony. I odwrotnie, jeżeli w treści stosunku prawnego nie przeważają cechy charakterystyczne dla stosunku pracy, to nie można przyjąć, aby taki stosunek prawny łączył strony. Natomiast decydujące znaczenie woli stron można przypisać

wówczas, gdy zawarta umowa wykazuje wspólne cechy dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem (por. wyroki z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNAPiUS 1999 nr 14, poz. 449; z dnia 2 września 1998 r., I PKN 293/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 582; z dnia 27 maja 2010 r., II PK 354/09, LEX nr 598002; z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 8175515). Oceny, czy cechy charakterystyczne dla stosunku pracy mają charakter przeważający należy dokonywać na podstawie wszelkich okoliczności sprawy (por. np. wyroki z dnia 25 listopada 2004 r., I PK 42/04, OSNP 2005 nr 14, poz. 209 i z dnia 7 października 2009 r., III PK 39/09, LEX nr 578140; z dnia 2 października 2012 r., II UK 58/12, LEX nr 1243035 i orzeczenia w nich powołane). W świetle art. 22 § 1 k.p. oceny charakteru umowy należy dokonywać zatem nie tylko na podstawie przyjętych przez strony jej postanowień, które mogą mieć na celu stworzenie pozoru innej umowy, lecz także na podstawie faktycznych warunków jej wykonywania (por. wyrok z dnia 5 maja 2010 r., I PK 8/10, LEX nr 602668). Weryfikacja tej oceny, dokonanej przez sąd drugiej instancji, jest w postępowaniu kasacyjnym możliwa tylko wówczas, gdy byłaby rażąco nieprawidłowa (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2011 r., II PK 82/10, LEX nr 817515 oraz z dnia 24 listopada 2011 r., I PK 62/11, LEX nr 1109362 i powołane w nich orzeczenia).

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.